

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

III. An & qua ratione Deus sit summum honum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

Neque verò dubium videtur, quin ratio huius attributi formaliter fit aliquid positivum, utpote rationem consummati, & absoluti in ratione entis, secundum rationem nostram, diuinæ naturæ superaddens, & veluti sibi propriam, ac ab omnibus attributis distinctam vendicans. In quem sensum etiam Caietanus hic q. 4. a. 1. dicit, perfectionem hoc loco significare modum optimum essendi Dei, cui videlicet nihil debet perfectionis, quæ tali enti sit accommodata. Et quamquam ex hac ipsa ratione perfectionis, etiam cæterorum attributorum perfectiones inferri possint; eas tamen formaliter non includit; sed ab ijs abstrahit. Quod ex eo etiam colligi potest, quod cognitio huius attributi haberi potest, alijs etiam necdum cognitis. Quo verò modo nihilominus bonitas propriam quandam, ac specialem attributi rationem sibi vendicat, dicitur dub. seq.

DV BIVM III.

An, & quæ ratione Deus sit summum bonum.

S. Thom. 1. p. q. 5. & 6. a. 10.

Disputat S. Thomas q. 5. de ratione Boni in genere, postea primum de Bonitate diuinâ q. 6. sed quia prior illa tractatio tota Metaphysica est; ad præsens institutum, ex doctrinâ S. Thomæ eodem loco, & meliori Philosophia, hoc solum annoto. Bonum in genere duplex est; Primum naturale, seu entitativum, seu in ratione entis; Alterum morale, seu in genere moris. Prius illud rursum, vel est tale absolute, ac in se; vel relatè, & per respectum ad aliud. Bonum absolute, & in se nihil aliud est, quam perfectum essentialiter, cui videlicet nihil deest, quod sit de eius ratione. Bonitas autem ipsa formaliter, ut sic, est ipsa essentialis perfectio, & integritas rei in genere entis; ita ut bonum in hoc sensu nihil aliud addat supra ens quam rationem perfecti per suam entitatem; quo sensu etiam est, & dicitur passio entis, non quod à parte rei differat ab ente, & ex eo realiter emanet; sed quia ratione nostra posterius quiddam est ente, atque ad ipsum entis conceptum necessario consequens. Atque ita docent Heræus quodlib. 3. quæst. 2. art. 2. Molina hic quæst. 5. disp. vnic. Vasquez disput. 23. cap. 5. & ferè consentiunt. Suarez metaph. d. 10. sect. 1. num. 17. & 18. & hic lib. 1. cap. 8.

Quæ videtur etiam expressa sententia S. Anselmi in illud Psalm. 102. *Qui replet in bonis, &c. Omnes creature, inquit, habent quoddam bonum suum, bonum integritatis sue, & perfectionis naturæ suæ.* Idem docet S. Thomas hic cit. quæst. 5. art. 1. 3. & 5. ubi sæpius repetit, bonum dicerè *rationem perfecti*. Id ipsum etiam Molina loc. cit. rectè probat ex eo, quia alias rectè defendi non posset, malum esse privationem boni; itemque Deum esse bonum per essentialiam: vtrumque enim non nisi ratione perfectionis, boni nomine significata, verum esse potest.

Bonum relatè consistit in ratione convenientiæ. Ea vel generalis est, & eadem in quolibet ente; terminata, vel ad ipsam totius naturæ vniuersitatem; vel ad appetitum ipsius Dei tanquam auctoris na-

turæ; cui omne ens, ut ens, placitum est; iuxta illud Genes. 1. v. 31. *Viditq. Deus cunctas, quæ fecerat, & erant valde bona.* Et Sap. 11. v. 2. *Diligis omnia, quæ sunt.* Vel est specialis, respiciens duntaxat rem aliquam particularem, qua ratione dicitur frigus aquæ bonum, igni non item, è contra calor igni bonus, aquæ non item. Et hoc posteriori modo verius existimo contra Durandum in 2. d. 34. quæst. 1. num. 22. bonum non esse passionem entis; cum aliqua sint entia, quæ aut nulli rei particulari, propriè ac per se bona sunt; aut certè pluribus, ac potius mala, quam bona; cum tamen in ratione entis sint perfectissima, ut Dracones, Crocodili, aliæque venenata, & nociua animalia, etiam si interim cuiilibet rei suæ ipsius natura, suæque proprietates bonæ sint.

Priori autem modo multi post Capreolum in 2. d. 34. quæst. 1. sentiunt, convenientiam esse passionem entis, eodemque ferè sensu ipsum etiam appetibile, entis passionem appellant, ut videre est apud Gregorium de Valentia quæst. 5. p. 1. Alij verò absolute negant, bonum, hoc sensu esse passionem entis, siue quia pro absurdo habent, denominationem extrinsecam, aut etiam relationem, siue realem, siue rationis, esse passionem entis, siue quia appetibile est aliquid ratione posterius ipsa bonitate, & convenientiâ: non enim quia res appetibilis est, bona est, sed quia bona est, appetibilis est; cum appetibilitas videatur solum denominatio extrinseca ab appetitu, cui res conueniens est: quod verum est, si appetibile passiuè accipiatur, secus si actiuè, prout est obiectum motuum voluntatis, vti in simili dictum supra disput. 1. q. 3. dub. vlt. de visibili, audibili, &c.

Ego verò nihil video obstare, quominus denominatio extrinseca constituat, aut saltem compleat, quasi rationem formalem passionis entis: cum omnium sententiâ, passionis entis veræ, & propriæ passionis ab ente realiter emanantes, & distinctæ non sint: quod etiam supponit S. Thomas hoc loco quæst. 5. art. 1. nec video, cur non etiam appetibile, respectu vniuersalis quasi appetitus naturæ, siue auctoris naturæ, queat esse passio entis, idemque etiam dici bonum, saltem secundaria quadam ratione. Si quidem ipsemet etiam S. Thomas hic quæst. 5. art. 1. ait *bonum* (in quantum est passio entis) *dicerè rationem appetibili, quam non dicit ens.* Et resp. ad 1. ait: *bonum dicerè rationem perfecti, quod est appetibile.* Et art. 2. ad 1. ait, *bonum habere rationem appetibili.* Et art. 3. ad 1. *bonum addere super ens rationem tantum appetibili, & perfectionis, quod conuenit ipsi esse, in quantum natura sit.* Et denique art. 5. docet *rationem boni* (saltem aliquam) *consistere in perfectione:* ita ut S. Thomas vtrumque coniunctim asserat, bonum, & sub ratione perfecti, & sub ratione appetibilis, esse passionem entis: quod non est absurdum, cum omnes rationes sint subordinatæ, nimirum ratio entis, perfecti, conueniens, & appetibilis, quod enim ens est, in ratione suæ essentialitatis, siue quidditatis perfectum est; quod perfectum est in ratione suæ entitatis, naturæ toti est conueniens; quod conueniens est, ab eadem naturâ, seu auctore naturæ appetibile est.

Quod etiam indicat S. Thomas ead. quæst. 5. art. 2. & a. 3. ubi consequenter hac tria enumerat, ratio-

nem entis, perfecti, & appetibilis; sub appetibili utique rationem etiam convenientiæ comprehendens, cum hæc secundum rationem nostram sit quasi proximum fundamentum appetibilitatis: Quo modo etiam Molina cit. disp. vnic. sub fin. ait S. Thomam, cum dicit appetibile esse passionem Entis, loqui de ratione boni extrinseca, & quæ se habet ad Bonum, ut passio ad suum subiectum, quod aperte, inquit, innuit idem D. Thomas ad inquitum primi Ethicorum.

3 Neque tamen idè dixerim, relationem, siue realem, siue rationis, formaliter esse passionem Entis; quia relatio realis cum ipsamet etiam intrinsece sit ens, non potest esse passio Entis: relatio verò rationis cum pendeat à conceptione nostra, non necessario, ac semper conuenit enti. Licet Vasquez cit. dist. 28. cap. 7. ipsamet integritatem seu perfectionem entis quam vna cum eo passionem Entis esse diximus, dicat esse relationem, seu realem in compositis, seu rationis in simplicibus; quod non probatur. Sicut & Durandus loco cit. rationem illam conuenientie dicit esse relationem realem, quæ Capreolus itidem docet esse relationem rationis. Ego existimo esse relationem solum secundum dici; sicut esse capitatum. &c. His positis, an, & qua ratione Deus sit bonus, tum in genere Entis, tum moraliter; quaque ratione bonitas sit proprium attributum Dei, facile sequentibus assertioibus declarabitur.

4 Assertio I. Deus est summum bonum in genere entis, tum bonitate absoluta perfectionis; tum etiam respectiua conuenientie, & appetibilitatis. Ita S. Thomas hic quæst. 6. a. 1. & 2. & est de fide, ac extra controuersiam, & passim asseritur in Scriptura, & à Patribus. psalm. 117. v. 1. *Confitemini Domino quoniam bonus*, &c. S. Augustinus lib. 1. de Trinit. cap. 2. dicit, *Trinitatem diuinarum personarum esse summum bonum, quod purgatissimis mentibus cernitur*. Et prima pars patet ex dub. præcedent. Vbi probauimus, DEVM esse ens omnium perfectissimum.

Secundam partem tradit S. Dionysius cap. 4. de diuin. nomin. vbi docet, Deum esse *omnium bonum, sicut ex quo omnia subsistunt*. Eandem bonitatem per respectum ad creaturas intelligentes, præsertim iustas, sæpe exprimit Scriptura, ut psalm. 71. vers. 1. *Quam bonus Israël Deus his, qui recto sunt corde*. Thren. 3. vers. 25. *Bonus est Dominus sperantibus in eum, anima quærenti illum*. Ratio est. Tum quia in tantum quodque est bonum bonitate entis, in quantum est Ens: sequitur enim passio naturam subiecti: Deus autem summum, ac præstantissimum est Ens, ex dictis quæst. 1. dub. 5. Ergo & summum bonum. Tum quia Deus veluti causa prima & vniuersalis modo excellentissimo continet omnem perfectionem, & bonitatem cuiusque entis creati, ut inferius patebit.

5 Nec obstat, quòd iuxta S. Augustinum lib. de natura boni capit. 3. boni ratio consistat in modo, specie, & ordine; ut etiam docet S. Thomas hic quæst. 5. art. 5. quod tamen in DEO locum non habet; id enim pertinet ad rationem boni creati, non autem increati, nisi causali-

ter; ut notat ipsemet sanctus Thomas quæst. 6. art. 1. ad 1.

Quem etiam illis terminis trifariam vsum fuisse notat Caietanus hic quæst. 5. art. 5. Hic enim per modum intelligit commensurationem principiorum efficientium, seu materialium; per speciem, formam; per ordinem, inclinationem ad aliquid. In quæstione autem 20. de veritate, per speciem intelligit formam; per modum commensurationem ipsius esse, ad essentiam, cuius est; per ordinem verò respectum perfectiui finaliter in ratione boni inclusum. Verum in 1. 2. quæst. 85. artic. 4. per speciem intelligit formam absolute; per modum mensuram ipsius formæ; per ordinem verò respectum ad aliud. Quæ quomodo re ipsa consentiant, explicat Caietanus ibidem.

Assertio II. Deus quoque est summum bonum in genere moris, seu virtutis, & sanctitatis. Est itidem de fide, & extra controuersiam. Patet ex Scriptura Matth. 19. vers. 17. *Magister bone, quid boni faciam, ut habeam vitam æternam? Qui dixit ei, quid me interrogas de bono? unus est bonus DEVS*. Et Luc. 18. vers. 19. *Quid me dicis bonum? nemo bonus nisi solus DEVS*. Vbi constat, solum; aut potissimum de bonitate moris esse sermonem. Idem patet ex multis Scripturæ locis, in quibus DEVS vocatur sanctus, ut Leuit. 11. vers. 44. *Sancti estote, quia ego sanctus sum*. Et vers. 45. *Sancti eritis, quia Ego sanctus sum*. Isai. 6. vers. 3. *Et clamabant alter ad alterum, & dicebant, sanctus, sanctus, sanctus, Dominus DEVS exercituum, plena est omnia terra gloria eius*. Et rursum Apocalyp. 4. vers. 8. *Et quatuor animalia singula eorum habebant alas senas; & in circuitu, & intus plena sunt oculis; & requiem non habebant die, ac nocte dicentia, sanctus, sanctus, sanctus Dominus DEVS omnipotens, qui erat, & qui est, & qui venturus est*. Idemque sancti nomen innumeris quasi locis DEO in Scriptura passim tribuitur.

Ratio est. Quia perfecta bonitas moralis, adeoque sanctitas, in creaturis intelligentibus speciatim consistit in singulari quadam participatione naturæ diuinæ per gratiam; qua fit, ut anima DEO grata reddatur; tum in virtutum perfecta possessione; id autem quod per essentiam tale est, perfectius est in eo genere, quam quod solum per participationem: nec dubium, in DEO omnes virtutes morales esse modo optimo; nempe aut formaliter, eas, quæ in ratione formali non inuolunt imperfectionem, ut est charitas, misericordia, prudentia, &c. aut eminenter cæteras, ut est fides, spes, temperantia, obedientia, humilitas, &c. prout in simili de perfectionibus naturalibus dictum dub. præced. & docet etiam S. Thomas 1. p. quæst. 21. art. 1. ad 1. Quæ de causa sæpe etiam in Scriptura Deo virtutum perfectiones tribuuntur. Plura de hac re q. 10. dub. 2.

6 Assertio III. DEVS est per essentiam bonus utraque bonitate; idque Dei solius proprium est. Ita S. Thomas hic quæst. 6. art. 3. cæterique Doctores, qui etiam vna cum S. Thoma ibidem art.

2. ad 2. huc referunt illud, *Nemo bonus nisi solus DEVS*: licet assertionem ipsam non eodem modo omnes explicent, nec plane mens, & explicatio ipsius sancti Thomæ difficultate careat, ut videre est apud Caietanum libidem, Gregorium de Valentia quæstio. 6. punc. 2. Molinam quæst. 6. disput. 2. Vasquez disput. 24. Breuiter dico, solum DEVM esse bonum per essentiam, bonitate quidem transcendentali, tres ob causas. 1. Quia solus bonus est bonitate per essentiam; cætera omnia per participationem, ut dictum in simili quæstione 1. dubio 5. Quæ est explicatio Caietani, sed non adequata menti sancti Thomæ loco citat. 2. Quia sola bonitas DEI essentialiter habet, quod sit realis, & actualis bonitas; adeoque solus DEVS est bonus per essentiam bonitate necessario existente, ut bene Molina loco citat. & Suarez lib. 1. de DEO, capit. 8. numer. 4. & patet ex quæst. 1. dubio 5. 3. Quia omnes res aliæ bonitatem aliquam accidentalem habent extra essentiam, Quod optimè declarat Sanctus Thomas citat. artic. 3. *Unumquodque enim dicitur bonum, secundum quod est perfectum, perfectio autem alicuius rei (in quantum scilicet est actu) triplex est. Prima est ipsa actualis existentia, secunda sunt qualitates, & potentia naturales ad operandum necessaria. Tertia est consecutio finis proprii, uti quies in loco, aut operatio circa optimum, &c.* Quæ omnes perfectiones sunt extra essentiam rerum cæterarum; cum tamen sint de essentia Dei: cuius solius essentia est suum Esse, ex quæstione 1. dubio 5. Et cui intrinsicè non adueniunt vlla accidentia; ita ut quæ de alijs dicuntur accidentaliter, Deo conueniant essentialiter, ut esse potentem, sapientem, ex quæst. 2. dubio 2. & 5. & hac quæst. dub. 1. Neque etiam ipse ordinatur ad vllum finem alium, sed ipse est finis vltimus rerum omnium; in quo proinde etiam ipse seipso, & absque medio conquiescit.

7 Significat quidem præterea Sanctus Thomas in respon. ad 1. cæteras res nullam habere bonitatem præcisè secundum essentiam; sed hoc Molina benignè, & commodè intelligit de bonitate actuali: alias dubium non est, ipsas etiam rerum essentias secundum se, & seclusa etiam existentia, ita transcendentaliter bonas esse, ut sunt entia; cum bonum sequatur rationem entis. Quæ de causa etiam sanctus Dionysius capit. 5. de diuin. nomin. ait, bonum se extendere ad existentia, & non existentia.

Idem multo clarius est de bonitate moris, seu virtutis, & sanctitatis; hæc enim nulli creaturæ naturalis, aut essentialis est, nec etiam re idem est, cum natura ipsius: sed obtingit ei solum ex gratia, ut docetur cum sancto Thoma in 1. 2. quæst. 109. DEO autem plane essentialis est. Siquidem bonitas eius moralis in actu quidem secundo est voluntas Dei libera beneficiendi, aut rectè operandi, iuxta rationem cuiusque virtutis; quæ quidem voluntas, quatenus in DEO est, non distinguitur ab ipsa essentia diuina, ut suo loco inferius docetur q. 9. In actu

verò primo est ipsa substantialis sanctitas Dei, ac rectitudo naturalis voluntatis diuinæ, seclusa omni perfectione etiam secundum rationem superaddita Essentiæ; & voluntati diuinæ, quæ nimirum respondeat, aut habitui gratiæ, aut virtutis alicuius operatiuæ; cum DEVS suamet naturali entitate sanctus sit, nec vllius habitus operatiui etiam secundum rationem, ac modum nostrum intelligendi indigus; utpote, vi naturali suæ voluntatis ad operandum promptissimus, & expeditissimus.

Eandem assertionem indicat sanctus Dionysius cap. 1. de diuin. nomin. cum ita de DEO loquitur: *Ut bonitatis essentia, hoc ipso, quod est, eorum quæ sunt, causa est omnium.* Et capit. 4. *Theologi ipsam, ut opinor, diuinam essentiam bonitatem appellant; hoc ipso, quod bonum est, ut bonum per se, & essentia sua, in ea qua sunt, omnia, bonitatem fundat.* Vnde rectè etiam docet sanctus Thomas quæst. 6. art. 4. res creatas omnes denominatiuè bonas esse bonitate diuinâ, sicut primo efficienti, exemplari, & finali rotius bonitatis; formaliter autem bonas esse similitudine quadam diuinæ bonitatis sibi inhærente; quæ est etiam propria, & formalis rei vniuscuiusque bonitas.

8 Assertio IV. Attributum bonitatis transcendentalis absoluta, non est distinctum ab attributo perfectionis diuinæ dub. præced. explicato. Significat hoc ipse S. Thomas relatus initio huius dubij, & est ex mente aliorum, qui agnoscunt eam rationem bonitatis. Ratio est manifesta. Quia bonitas absoluta entis, est ipsa perfectio cuiusque entis secundum essentiam, ut superius dictum; quæ perfectio utique in exacta, & omnimoda perfectione rei cuiusque includitur; ac proinde ab ea nullum attributum diuersum constituit. Quam ipsam etiam causam assignat Caietanus, q. 5. art. 1. cur S. Thomas statim post attributum perfectionis, de bonitate tractauerit; cum aliquin per se statim de infinitate DEI tractandum fuisset. *Quæstio de Deo, inquit, dupliciter ordinari potest. Præ modo secundum se, & sic non debetur sibi iste locus, ut obijciendo deductum est; sed quæstionem de perfectione statim quæstio de infinitate sequitur, quarens de quantitate perfectionis diuinæ. Alio modo, ut est pars tractatus de perfectione, & sic in capitulo de perfectione ordinanda est: & hoc modo in litera ordinatur. Et hoc insinuat litera iam in principio quæstionis quarta, ubi tractatus de perfectione inchoatur, & dicitur; & quia unumquodque secundum quod perfectum est, sic dicitur bonum, primo agendum est de perfectione diuinâ; secundo de eius bonitate. Quasi diceret, quod propter perfectionem, de bonitate tractandum est simul: Quoniam in principio quæstionis septima, ubi aperiens, quod de bono per accidens, id est, ratione perfectionis tractatus, dicit, post considerationem perfectionis diuinæ, de infinitate, &c. nulla facta mentione de bonitate, de qua fecerat duas quæstiones, &c. Ita Caietanus.*

Et sanè quidem fatendum, sanctum Thomam potuisse etiam alio non minus conuenienti ordine pertractare diuina attributa; primum

à transf.

à transcendentibus incipiendo, consueto in
ijs, & naturali hoc ordine seruat, vt pri-
mum de vnitatem, deinde de veritate, de-
nique de bonitate ageretur: deinde pro-
sequendo alia magis particularia DEI attri-
buita; idque nos ipsi etiam, quamuis à sancto
Thomâ neglectum, obseruare in hac nostra
tractatione potuissimus; sed quia res magni
momenti non est, nolimus hac in re à me-
thodo, & ordine S. Thomæ sine causa urgente
recedere.

Assertio V. Bonitas transcendentalis res-
pectiua DEI, tum conuenientiam, tum appetibi-
litate, constituit proprium attributum DEI,
distinctum ratione à perfectione, cæterisque
attributis diuinis. Ita Capreolus, Gregorius
de Valentia, Molina loco citat. & alij, qui
eam rationem bonitatis agnoscunt; & est
mens sancti Thomæ hic, quando in duabus pro-
prijs quæstionibus, de bonitate Dei, velut pro-
prio vtique, & speciali attributo agit. Ratio est
manifesta. Quia ratio conuenientiam, & appeti-
bilitatis, cum suo quodam modo sit communis
omni enti, tum Deo secundum gradum excel-
lentissimum propria est, ac simul tamen ratio-
ne distincta ab eius perfectione, quam etiam
secundum rationem nostram consequitur, vt
ex dictis patet.

10 Assertio VI. Probabilis existimo, etiam
bonitatem Dei moralem constituere proprium,
ac speciale DEI attributum, tum à bonitate,
Entitatiua, & perfectione diuina, tum à cæ-
teris omnibus diuinis attributis distinctum.
Hanc assertionem indicat Scriptura, cum in-
ter omnia DEI nomina, & attributa,
sancti nomen DEO potissimum, ac fre-
quentissime tribuit, vt dictum assert. 2. Idem
colligitur ex illo Trisagio diuinitus reuelato;
*Sanctus DEVS, Sanctus fortis, Sanctus & im-
mortalis.* Vbi sancti attributum non minus
distincte, quam fortis, & immortalis DEO
attribuitur. Idem indicat sanctus Dionysius
capit. 12. de diuin. uomini. Vbi inter pro-
pria etiam DEI nomina, *sancti* nomen recen-
set, *DEVS*, inquit, *qui infinita habet nomina,*
vt sanctus sanctorum, vt rex regnantium, & regnans
*in seculum, in æternum & ultra, vt Dominus Domi-
norum, & Deus Deorum nobis laudandus est. Ac pri-
mum quidem dicendum est, quidnam sanctitatem ip-
sam putesmus, quid dominatum, quid diuinitatem,*
quidque declarare velint scripta diuina, geminatione
*nominum. Sanctitas quidem est, vt nostra ratione di-
cam, & sententia, ab omni scelere libera, perfe-
ctaque, ac omni ex parte incontaminata puritas.*
Sed & sanctus Damascenus lib. 1. capit. 19.
iustum, & peccati expertum esse, inter
alia DEI nomina & attributa commemorat.
Ratio sumitur ex dictis. Quia ratio bonita-
tis moralis, siue sanctitatis, est perfectio
simpliciter, & ratione distincta tam ab
essentia diuina, quam ab eius perfectione,
ac bonitate etiam transcendentali, ex
dictis; nec includit etiam vllum cætero-
rum attributorum diuinorum, vt, mox pa-

tebit: Ergo est proprium, & distinctum attri-
butum Dei.

Contrariam tamen sententiam tradunt Sua-
rez lib. 1. de DEO cap. 8. num. 18. & Vasquez
disp. 23. num. 11. Rationem addunt; quia at-
tributa non secundum rationem genericam, sed
secundum rationem specificam assignanda
sunt: ratio autem bonitatis moralis generica
est, quæ in pluribus virtutibus reperitur; ex
quibus aliquas DEO tribuimus, vt veracita-
tem, fidelitatem, iustitiam, misericordi-
am.

Verum respondeo, bonitatem moralem in
presenti, absolute & simpliciter dictam, non
esse rationem genericam, sed specificam, com-
plectentem videlicet omnes omnium virtutum
perfectiones; ita vt earum respectu sit aliquid
vniuersale, non per modum prædicationis, sed
per modum totius quasi integri. Neque enim
absolute bonus est moraliter, qui vnã solum
virtutem moralem habet, sed qui habet omnes;
adeo vt qui vel vnã virtutis bonitate destituitur,
non sit bonus, sed malus; quia iuxta S. Diony-
sium; bonum est ex integra causa; malum autem
ex quolibet defectu.

Qua de causa etiam rationes particulares vir-
tutum non constituunt singula propria, & spe-
cialia attributa diuina; sicut etiam nec à sancto
Thomâ, alioque Doctore, inter Dei attributa, cum
alijs Dei attributis, v. g. perfectione, bonitate,
infinitate, immensitate, scientia, voluntate,
sapientia, &c. ex æquo connumerantur; imo
nec vsquam ex instituto S. Thomæ enumerat vir-
tutes formaliter in Deo existentes; sed de amore
quidem, iustitia, & misericordia Dei tractat. 1.
p. q. 20. & 21. velut de actibus diuinæ volun-
tatis, quam inter attributa diuina antea quæst. 19.
tractauerat; non autem veluti totalibus attributis:
alias oporteret etiam in intellectu diuino,
pro numero virtutum intellectualium, quæ in
Deo formaliter reperiuntur, attributa ipsa mul-
tiplicare. Accedit, quod sanctitas Dei substan-
tialis, respondens quadam propotione sanctita-
ti gratiæ sanctificantis, in ipsa animæ essentia,
immediate posita, non habet rationem. vllius
virtutis; vt vel hac etiam de causa, sanctitas
peculiare Dei attributum constituendum videat-
ur.

Fateor tamen, S. Thomam, vbi de attri-
butis DEI agit, nullam specialem mentionem
facere bonitatis moralis; siue, quia eo loco
DEVM secundum rationem Entis solummo-
do considerat; siue quia bonitatem DEI mo-
ralem ad entitatiuam bonitatem eiusdem
cessit pertinere; sicut reuera DEO plane
etiam à parte rei substantialis, & essentialis
est, nec extra entitatem eius naturalem posi-
ta; vt supra dictum.

13 Assertio VII. DEVS ita per se primum bo-
num est, vt non possit ipse vnã cum crea-
tura dici aliquid melius, aut maius bonum.
Ita contra Durandum in 1. dist. 44. quæst. 3.
Molina quæst. 6. disp. 1. Eadem est sententia
S. Thomæ in 1. 2. quæst. 34. artic. 3. ad 2. &

in 3. sentent. distinct. 6. quæst. 2. artic. 3. ad 1. & indicat S. Augustinus lib. 6. de Trinitat. cap. 8. vbi ait: *Cum creatura adhaerescit creatori, illa sit maior, quam erat, non ille.* Ratio est. Quia melius bonum, & maius bonum, intensiorem perfectionis, & bonitatis, non solum pluralitatem significant; cura tamen diuina bonitas qualibet accessione, aut coniunctione creaturæ bonitatis, intendi nullo modo possit, nec ex utraque simul bonitate, intensius bonum constitui; tum quia sunt diuersissimæ plane rationis, ac generis; tum quia bonitas creaturæ habet se ad diuinam vt punctum ad lineam,

quæ accessione puncti non sit maior, vt recte S. Thomas cit. dist. 6. Tum quia *Deus* eminentissimè habet rationem, & perfectionem omnis boni creati, cui proinde nihil addi potest perfectionis, quod non in seipso antea habeat. Plura igitur quidem illa sunt bona; sed non maius bonum; alias admittendum esset *CHRISTVM DEVM* & hominem esse quid melius, & perfectius Patre, & Spiritu sancto; quod ne dicam impium, certe temerarium, ac periculosum esset asserere, inquit Molina loc. cit.

QVÆSTIO IV.

De infinitate ac immensitate Dei.

S. Thomas 1. p. q. 7. & 8. aa. 8.

Absoluetur hæc quæstio quatuor dubitationibus. I. *An, & qua ratione Deus sit infinitus secundum essentiam; & in quo hæc infinitas Dei consistat.* II. *Utrum possibile sit infinitum actu, siue secundum multitudinem & numerum; siue secundum magnitudinem & extensionem.* III. *An, & qua ratione Deus sit immensus, & ubiq; præsens.* IV. *Utrum Deus sit etiam in spatijs aliquibus extra cælum.*

DVBIVM I.

An, & qua ratione Deus sit infinitus, secundum essentiam; & in quo hæc infinitas DEI consistat.

S. Thomas 1. p. q. 7. a. 1. & 2.

Non est hic quæstio de infinitate molis, seu quantitatis corporeæ, qualis in Deo nulla est; nec de infinitate incomprehensibilitatis, aut æternitatis, vel immensitatis, aut etiam potentia, aut cuiuslibet attributi diuini, quamuis singula in suo genere, & sua quadam ratione infinita sint; sed de infinitate perfectionis DEI in essendo; quæ dicitur infinitas per essentiam, siue secundum essentiam: de qua quæritur & quæ ratione Deo conueniat, & in quo proprie ac formaliter consistat.

Assertio I. Deus est infinitus actu in essendo, siue secundum essentiam. Ita S. Thomas q. 7. art. 1. ac cæteri Doctores in 1. dist. 43. & est de fide ac extra controuersiam; etsi S. Bonaventura in 1. dist. 43. art. 1. quæst. 2. solum dicat, id esse magis consonum fidei. Patet ex Psalmo 144. vers. 3. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis.* Baruch 3. vers. 25. *Magnus est, & non habet finem, excelsus & immensus.* Idem passim docent SS. Patres. S. Damascenus lib. 1. orthodox. fid. cap. 4. attributa & perfectiones diuinas commemorans ait, Deum esse *infinitum &*

æternum, & incircumscriptibilem. Et lib. 1. cap. 12. ait, Deum esse quoddam *pelagus substantia infinita.* Sed & omnes antiqui Philosophi dixerunt, primum principium esse infinitum; licet quidam vt in ratione speciali primi principij errarunt, ita etiam errarunt circa infinitatem, quam tribuerunt primo principio, dicentes aliquid corpus infinitum, esse primum principium, vt notauit S. Th. ibidem. Idem colligitur ex cap. *Firmiter*, de sum. Trinitat. & fid. Cathol. vbi tamen expresse non ponitur attributum infinitatis, sed immensitatis; quæ se mutuo consequuntur.

Rationes adducuntur apud Aristotelem lib. 3. phys. c. 4 t. 30. ex mente etiam Anaximandri, & naturalium Philosophorum: item apud S. Thomam 1. cont. gent. c. 43. Scotum in 1. dist. 2. q. 1. Nyphum in lib. de infinit. primi motoris, aliosque Metaphysicos lib. 12. Metaph. quos etiam ex parte examinat Molina hic q. 7. vbi addit, *plerisq; credere, infinitatem diuinæ essentia nondum rationibus naturalibus esse demonstratam, sed tantum fide, vt rem certam teneri.* Verum multo verius est, rem hanc quoque euidenter demonstratam esse, non quidem singulis quæ afferentur rationibus (nam & eam, quam assert S. Thomas hoc loco, plerique esse euidentem ac firmam, negant) sed in definitæ hæc vel illa.

Mihi quidem optima videntur illæ, quæ petuntur ex ipso conceptu diuinæ essentia. Prima, Deus est ens per se ac per suam essentiam: Ergo ens illimitatum, adeoque infinitum. Consequentia probatur. Quia quicquid limitatur, a sua causa efficiente limitatur, a qua esse determinatum ac limitatum accipit; vt non solum inductione patet, sed etiam ipso lumine naturali. Limitare enim,